

GİRİŞİM VE RİSK SERMAYESİ

Risk Sermayesi ve Girişim Sermayesi Nedir?

Risk sermayesi, SPK tarafından “dinamik, yaratıcı ancak finansal gücü yeterli olmayan girişimcilerin yatırım fikirlerini gerçekleştirmeye olanak tanıyan bir yatırım finansmanı biçimi” olarak tanımlanmaktadır. Finansman ihtiyacı herhangi bir ürünün araştırma geliştirme aşamasından pazarlama aşamasına kadar olan tüm süreç boyunca ortaya çıkabilir. Öte yandan piyasada başarılı olunması durumunda ise yüksek kar marjları ve büyük piyasa payları elde edilebilmektedir. Başka bir ifadeyle risk sermayesi, yenilikçi, üretken, yüksek büyüme potansiyeline sahip ama yatırım ve büyümenin gerçekleştirilmesi için gerekli finansal kaynakların temininde sıkıntı çeken vizyon sahibi girişimcilerin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak kurumsal yatırımcılar tarafından yapılan yatırımlardır.

Risk sermayesi yatırımında var olan risk, yeni bir ürün icadı ve piyasada tutulması riskidir. Ancak yüksek riskin yüksek getiri sağlayacağından yola çıkılan bu finansman modelinde, alınan riskin başarıya dönüşmesi durumunda sağlanacak yüksek kar marjı ve büyük satış hacminden kaynaklanan verimlilik artışı bu şirketlere ortak olmak suretiyle finansman sağlayan yatırımcıların faydasını oluşturur.

SPK tarafından “Girişim Sermayesi” kavramı ise “Risk Sermayesi” kavramını da kapsayacak şekilde, fikirlere ve henüz başlangıç aşamasındaki yeni kurulmuş şirketlere yapılan yatırımların yanında, satın almaları, yeniden yapılandırılmaları ve büyüme stratejisi güden genellikle 3-10 yıllık şirketlere yapılan büyüme ve genişleme yatırımlarını da kapsayacak şekilde kullanılmaktadır.

Bu çerçevede, girişim sermayesi, fon fazlasına sahip yatırımcıların, gelişme potansiyeli yüksek olan küçük ve orta ölçekli işletmelerin oluşumu ve faaliyete geçmesi için yaptıkları uzun vadeli bir yatırımdır.

İş Melekleri

Gelişmiş batı ülkelerinde yenilikçiliğin girişimciliğe dönüşmesinde önemli rol oynayan ve oldukça yaygın olan iş melekleri (business angels), gelecek vaat ettiklerine inandıkları projelere sadece sermaye sağlayarak değil, sahip oldukları şahsi bilgi, tecrübe ve iş bağlantılarını da koyarak projeyi hayata geçirmekte önemli rol oynamaktadırlar. İş kurmak için gerekli sermayeyi ortaya koyup, bunun karşılığında birkaç yıl sonra belki de değeri milyonlarca dolara ulaşacak bir şirketin ortağı olurlar. Burada amaç kesinlikle sosyal sorumluluk ya da

giriřimcilere destek olmak deęildir. İř melekleri de azami kar hedefleyen giriřimcilerdir.

İř melekleri ABD’ de yıllık ortalama 40.000 civarında projeye toplam 20 - 30 milyar dolarlık yatırım yapmaktadırlar. Bu ÷lkede 2009 yılında toplam yeni istihdamın % 5’ine tekabül eden yaklaşık 250 bin yeni istihdam oluşturmuşlardır. Apple, Facebook, Google, Yahoo, Skype, YouTube gibi şirketlerin ortaya çıkışında iş meleklerinin katkıları vardır.

Dünyada Risk Sermayesi

Risk sermayesi ilk olarak II. Dünya Savaşı’ndan sonra teknoloji ağırlıklı sanayileşme stratejisinin benimsendiği ABD, İngiltere, Fransa, Japonya, Hollanda ve Almanya gibi ÷lkelerde ortaya çıkmış ve uygulanmıştır. Özellikle 1990’ların ikinci yarısından itibaren sağlanan risk sermayesi miktarında çok büyük artışlar gözlenmiş, Silikon Vadisi’nde yer alan ve yeni kurulan firmaların önemli bölümü bu finansman türünü kullanmış ve başarı göstermiştir. Dünyada girişim sermayesi fonları; enerji/çevre, biyomedikal, iletişim, yazılım, eğlence ve teknoloji bazlı üretim vb. sektörlerle yoğunlaşmış durumdadır.

Avrupa Birliği’nde de girişim ve risk sermayesinin gelişmesi “Innovation Union” un önemli hedeflerinden birisidir. Bu belgede AB’de girişim sermayesi yatırımlarının ABD’den % 64 daha az olduğu ve birlik ÷lkelerindeki fonların büyük bölümünün, yenilikçi firmaların sürdürülebilir büyüme, uzmanlaşma ve uluslararasılaşmalarını sağlayamayacak derecede az miktarda oldukları belirtilmektedir.

Türkiye’de Risk Sermayesi ve Karşılaşılan Güçlükler

Risk ve girişim sermayesi yatırımlarının gelişmiş ÷lkelerle kıyasla çok kısa bir geçmişe sahip olduğu Türkiye’de bu konuda ilk yasal düzenleme 1993’te yapılmış, ilk girişim sermayesi yatırım ortaklığı 1996 yılında kurulmuştur. Bu gecikmenin başlıca üç nedeninden söz edilebilir. Bunlardan birincisi, ÷lkemiz ekonomisinin uzun yıllar boyunca içinde bulunduğu istikrarsız ortamın yatırımcıları kısa vadede getirisi olmayan, uzun vadede ise yüksek risk taşıyan yatırımlara yönelmelerini zorlaştırmasıdır. Bunun yanında sanayileşmiş ÷lke örneklerinden farklı olarak, bu alanda devlet tarafından teşvik ve destek sağlanmaması da bu modelin yaygınlaşmasını geciktirmiştir. Son olarak, ÷lkemizde bu finansman modelinin yeterince tanınmıyor olması da risk sermayesinin yaygınlaşmasını sınırlayan etkenlerdendir.

Risk sermayesi fonlarının yaygın olarak kullanıldığı ÷lkelerde bu gelişim reel sektör, devlet ve finans

sektörünün katkılarıyla gerçekleşmiştir. Ülkemizde bu finansman modelinin gelişimi risk sermayesi yatırımlarına sağlanacak avantajlar ve patent hakları ile ilgili gerekli yasal düzenlemelerin yapılması ile mümkündür. Risk sermayesi sağlayıcı fonlar için projeden çıkış aşaması önem taşımaktadır. Ancak çıkış aşamasında sahip olunan hisselerin kolaylıkla nakde dönüştürülmesinde sorunlarla karşılaşmaktadır.